

sovietice, sugestii care au ușurat crearea romanului realist maghiar și, respectiv, formarea literaturii maghiare socialiste» (vol. I, p. 1).

Relațiile strinse dintre cele două literaturi în aceste două perioade se datoresc unor condiții sociale și culturale ce apar încă din secolul al XIX-lea, mai ales în a doua jumătate. Referirile privind știința și cultura rusă se găsesc în presa maghiară încă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea — începutul celui de-al XIX-lea (v. studiul lui K. Bor, *Orosz tudományos és irodalmi vonatkozások a magyar nyelvű hírlapirodalomban (1780—1824)*); Referiri la știința și literatura rusă în presa maghiară (1780—1824), vol. I, p. 86—120), iar ceva mai târziu ajung la publicul maghiar și știri privind literatura rusă, provenite mai ales din surse germane. Cu toate că în literatura maghiară din această perioadă nu întâlnim un fenomen atât de important, cum au fost, de exemplu, relațiile nemijlocite și strinse dintre scriitorii români și Pușkin, totuși, după 1825 și pînă în anul 1848 apar în presa maghiară un mare număr de articole informative despre literatura rusă, unele redind chiar idei ale lui Bielinski. Tot în această perioadă apar primele traduceri din nuvelele lui Pușkin (*Impușcătura* — 1839), Gogol (*Însemnările unui nebun* — 1840, *Caleașca* — 1847) și Lermontov (*Bela* — 1841) etc.

Studiul lui I. Fenyő, care tratează acest subiect (*Az orosz irodalom fogadtatása a reformkori magyar hírlapirodalomban* — Receptarea literaturii ruse în presa maghiară a epocii reformelor, vol. I, p. 204—245) este bine documentat, cu un bogat material, în mare parte nou. Era însă necesar să se stabilească paternitatea operelor traduse din rusă, apărute fără indicarea numelor autorilor. De exemplu, nuvela apărută în «Atheneum», vol. II, nr. 7 din 1838, sub titlul *A testnéküli lélek* (Suflet fără trup) și apreciată de către cercetător ca fiind «de un autor necunoscut», nu este altceva decît *Povestea despre corpul neînsușit al unui necunoscut* de V. Odoevski (v. V. F. Odoevski, *Повесть о расказы*, Moscova, 1959, p. 83—92), iar nuvela *Miroscuf*, apărută în «Társalkodó», nr. 57/1844, tot fără autor și calificată ca «romantică și sentimentală», nu este altceva, decît un fragment din romanul lui M. Zagoskin, *Kuzma Petrovici Miroșev*, apărut integral în original pentru prima oară în 1842.

După înăbușirea revoluției din 1848—1849, referirile și traduceri din literatura rusă sînt mulți ani de-a rîndul aproape inexistente. Numai în deceniul al șaptelea și al optelea al secolului trecut începe drumul triumfal al unor opere și scriitori ai literaturii ruse, cum sînt *Evgheeni Oneghin* de Pușkin, în traducerea lui K. Bérczi, romanele lui Turgheniev sau opera lui Gogol. *Evgheeni Oneghin*, de pildă, a apărut în limba maghiară, pînă în 1952, în 21 de ediții, influențînd în literatura maghiară dezvoltarea romanului în versuri. Gogol a fost apreciat și tradus de János Arany (v. studiul lui E. Kátóna, *Arany János és az orosz irodalom* — Janos Arany și literatura rusă, vol. I, p. 316—342).

Interesant este și fenomenul tratat de L. Forgács în articolul *Jókai și literatura rusă* (vol. I, p. 471—522), atitudinea romancierului maghiar fiind caracteristică pentru un curent întreg, ideologic și literar, care era în stare să accepte unele tradiții de luptă ale decembriștilor, rămîind însă străin ideilor revoluționar-democrate.

Critica literară maghiară nu a avut legături atît de strinse cu critica clasică rusă, cum le-a avut cea românească. Totuși, a existat o influență și anumite relații între criticii și activiștii pe tărîm obștesc, cum sînt revoluționarii democrați Bielinski, Herzen, Cernișevski, Dobroliubov, pe de o parte, și literatura maghiară, pe de altă parte, fenomen studiat în articolul lui L. Nyírfő, *Adatok az orosz forradalmi demokraták múlt századi magyarországi fogadtatásához* (Contribuții la receptarea revoluționarilor democrați ruși în Ungaria în secolul trecut, vol. I, p. 523—560).

Temele maghiare în ziarul «Kolokol» sînt relevante în articolul lui A. Józsa, *A Kolokol magyar vonatkozásai* (Referirile maghiare în ziarul «Kolokol», vol. I, p. 346—375).

Cu multă competență sînt tratate problemele traducerilor din poezia și proza rusă. Lirica rusă a devenit din ce în ce mai cunoscută publicului maghiar tot în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, cînd au apărut și antologii din poezia rusă: *Északi fény* (Lumina nordică), traduceri din Pușkin și Lermontov, 1866; *Orosz költők* (Poeti ruși, 1891); *Négy orosz költő* (Patru poeți ruși, 1900). O contribuție la analiza traducerilor reprezintă și articolul lui M. Péter, *Megjegyzések Puskin «Jevgenyij Anyegin»-jének magyar fordításához* (Însemnări despre traducerea maghiară a romanului *Evgheeni Oneghin* de Pușkin, vol. I, p. 376—406); autorul reușește să aplice criteriile fidelității artistice (redarea conținutului originalului în forma corespunzătoare), dar nu scapă din vedere nici principiul istorismului, cînd este vorba de traducerea de Bérczi cu aproape un secol în urmă. Fundamental este studiul lui L. Gáldi despre versiunile maghiare ale poeziei lermontoviene: *Lermontov versefordozate magyar köntösben* (Arta versiunii lermontoviene în versiunea maghiară, vol. I, p. 407—470); se remarcă bogata documentare a acestei lucrări, ca și unele referiri la literatura română. Izbutite sînt și referirile la traduceri în articolul lui F. Botka, *Májakovszkij Magyarországon (1945 előt)* (Maiakovski în Ungaria (pînă în 1945), vol. III, p. 173—250) sau analiza traducerilor epopeii tolstoiene de către Gy. Radó: *Lev Tolstoj «Háború és Béke» című regényének magyar fordításai* (Traducerile maghiare ale romanului «Război și Pace» de Lev Tolstoi, vol. II, p. 340—387).